

Στρατηγική έρευνας

Η ερευνητική διαδικασία στη βιβλιοθήκη αρχίζει από τη στιγμή που χρειάζεται κάποιος να λύσει ένα πρόβλημα, να κάνει μια εργασία για την εκπλήρωση κάποιου μαθήματος, να συγγράψει ένα άρθρο ή για άλλες ερευνητικές εργασίες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, συνήθως ακολουθείται μια *στρατηγική έρευνας* η οποία είναι ένα σχέδιο δράσης που δίνει την κατεύθυνση για τη συστηματική, αποτελεσματική και σίγουρα όχι τυχαία πορεία της έρευνας. Η στρατηγική έρευνας που θα ακολουθήσει κάποιος δεν είναι απλά η κατάρτιση της βιβλιογραφίας που θα χρησιμοποιήσει αλλά είναι εκείνη η διαδικασία που θα τον βοηθήσει να μείνει επικεντρωμένος στο στόχο του, θα μειώσει τις απογοητεύσεις από τα τυχόν λίγα ή καθόλου αποτελέσματα της αρχικής αναζήτησης πληροφοριακών πηγών, θα συμβάλει στην ποιότητα της έρευνάς του και στην εξοικονόμηση του χρόνου του.

Στρατηγική έρευνας

Κατά τη διάρκεια των σπουδών σας θα χρειαστεί να εκπονήσετε εργασίες, ως αναπόσπαστο ή συμπληρωματικό μέρος ενός μαθήματος, να συντάξετε την πτυχιακή σας εργασία ή τη διδακτορική σας διατριβή ή να συμμετέχετε στη δημοσίευση ενός επιστημονικού άρθρου. Συνοπτικά, για να μπορέσετε να ξεκινήσετε την επιστημονική σας έρευνα, προκειμένου να αξιοποιήσετε με εποικοδομητικό τρόπο το χρόνο σας και να πετύχετε το στόχο σας, ακολουθήστε τα εξής Βήματα:

7 Βήματα για μια επιτυχή εργασία/έρευνα

1. Ορίστε και προσδιορίστε ένα ερευνητικό ερώτημα (research question) και διαμορφώστε μια ερευνητική υπόθεση (research hypothesis)

- ✓ Συμβουλευτείτε τη βιβλιογραφία του μαθήματος, του προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών, τις σημειώσεις/παρουσιάσεις του καθηγητή σας ή τις δικές σας,
- ✓ Εκφράστε το θέμα της έρευνας σας με μια ερώτηση (π.χ. Ποια είναι η εξέλιξη της ελληνικής ναυτιλίας από το 1900 και έκτοτε;),
- ✓ Συζητήστε το θέμα σας με τον καθηγητή σας,
- ✓ Συζητήστε το θέμα ή τις ιδέες σας με ένα βιβλιοθηκονόμο,
- ✓ Προσδιορίστε πιθανές πληροφοριακές πηγές όλων των τύπων και μορφών (έντυπα ή ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά, σχετικές βάσεις δεδομένων κ.λπ.),
- ✓ Προχωρήστε σε μια προκαταρκτική βιβλιογραφική έρευνα:

- Αναζητήστε με λέξεις κλειδιά στον ηλεκτρονικό [κατάλογο της βιβλιοθήκης](#) και σε κάποια σχετική βάση δεδομένων.
- Ξεκινήστε τη συγκέντρωση των πληροφοριών:

Συγκεντρώστε βασικές πληροφορίες από γενικές και εξειδικευμένες εγκυκλοπαίδειες, λεξικά και άλλα πληροφοριακά έργα.

2. Διαμορφώστε το σκοπό της έρευνας

Προσδιορίστε τα οφέλη που δυνητικά θα προκύψουν από το αντικείμενο της έρευνας σας.

3. Επαναξιολογήστε το ερευνητικό ερώτημα βασιζόμενοι στη φύση και την έκταση των διαθέσιμων

πληροφοριακών πηγών αλλά και στις παραμέτρους της έρευνας

Επαναπροσδιορίστε το ερευνητικό σας ερώτημα ανάλογα με τον αριθμό και την ποιότητα των διαθέσιμων πηγών

4. Επιλέξτε την ερευνητική μέθοδο

Προσδιορίστε και επιλέξτε την κατάλληλη μεθοδολογία που αρμόζει στην έρευνα σας (π.χ. ποσοτική, ποιοτική, ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις).

5. Ανακτήστε πληροφορίες χρησιμοποιώντας όλες τις μεθόδους και τα εργαλεία

Όλες οι ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη περιλαμβάνουν εγγραφές (records) και οι οποίες, σε αντίθεση με τον γραπτό ή προφορικό λόγο, παρέχουν μια δομημένη πληροφορία για τα τεκμήρια που επιβάλει κάποιους περιορισμούς στον τρόπο της αναζήτησής τους. Παρακάτω ακολουθούν γενικές συμβουλές για την επιτυχή και γρήγορη αναζήτηση καθώς και την ανάκτηση πληροφοριακών πηγών, σε κάθε πηγή πληροφόρησης.

- ✓ Αναζητήστε τίτλο βιβλίου, περιοδικού κ.λπ. στο πεδίο του Τίτλου (Title) **παραλείποντας τα αρχικά άρθρα**. Η αναζήτηση για ένα τίτλο δεν θα πρέπει να ξεκινάει από τα άρθρα στην αρχή του (π.χ. Ο, Η, Το ή The, Le, La κ.λπ.) γιατί τα άρθρα δεν ευρετηριάζονται στις ηλεκτρονικές βάσεις ούτε στον κατάλογο της βιβλιοθήκης.
- ✓ Αναζητήστε φυσικά πρόσωπα (συγγραφείς, επιμελητές εκδόσεων και γενικά δημιουργούς ενός τεκμηρίου) ή νομικά πρόσωπα (συλλογικά όργανα όπως ένα ίδρυμα, ένα συνέδριο) στο πεδίο του Συγγραφέα (Author).

Στην αναζήτηση του συγγραφέα δίνετε πρώτα το Επώνυμο και μετά, εάν γνωρίζετε, το πλήρες όνομα, χωρισμένα με κενό μεταξύ τους. Για παράδειγμα, Καβάφης Κ. ή Καβάφης.

Στην αναζήτηση για τα συλλογικά όργανα δίνετε την πλήρη Επωνυμία ή λέξεις από αυτήν.

- ✓ Αναζητήστε θέματα στο πεδίο Θέμα (Subject). Κατά την αναζήτηση με βάση το Θέμα θα πρέπει να έχουμε υπόψιν μας ότι οι περισσότερες ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης χρησιμοποιούν ένα δικό τους θεματικό σύστημα ευρετηρίασης και κάποιες από αυτές παρέχουν τη δυνατότητα επιλογής των δομημένων αυτών θεματικών ευρετηρίων τους. Στην αντίθετη περίπτωση μια ασφαλής μέθοδος για την ανάκτηση τέτοιων θεματικών όρων είναι να χρησιμοποιήσουμε τους θεματικούς όρους που έχουμε ήδη εντοπίσει σε κάποιες εγγραφές γιατί αυτοί αποτελούν ενεργά links που θα μας οδηγήσουν και σε άλλες εγγραφές με την αντίστοιχη θεματολογία.
- ✓ Αναζητήστε με Λέξεις Κλειδιά (Keywords) όταν δεν ξέρετε τον ακριβή τίτλο ενός άρθρου, περιοδικού, βιβλίου κ.λπ. Αυτός ο είναι ο πιο ευέλικτος τρόπος αναζήτησης αποτελεί αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιείται με προσοχή γιατί διαφορετικά το ενδεχόμενο μεγάλο πλήθος των αποτελεσμάτων της αναζήτησης μπορεί να κουράσει ή να οδηγήσει σε λάθος συμπεράσματα. Μια γενική συμβουλή είναι η αναζήτηση με Λέξεις-Κλειδιά σε συνδυασμό με τους λεγόμενους Τελεστές Boolean που χρησιμοποιούνται στις Σύνθετες Αναζητήσεις- (Advanced search).
- ✓ Διευρύνετε ή περιορίστε τη βιβλιογραφική σας αναζήτηση ανάλογα με τις ανάγκες της έρευνας σας.
- ✓ Χρησιμοποιήστε εργαλεία όπως:
 - Λογικούς **τελεστές (Boolean) AND, OR, NOT** (ΚΑΙ, Ή, ΟΧΙ αντίστοιχα).

Οι τελεστές αυτοί χρησιμοποιούνται στον κατάλογο της βιβλιοθήκης αλλά και σε βάσεις δεδομένων ή άλλες μηχανές αναζήτησης (π.χ. Google) προκειμένου να γίνεται συνδυασμός δύο ή περισσότερων όρων αναζήτησης.

- **AND**

Με τη χρήση αυτού του τελεστή τα αποτελέσματα του προκύπτουν πρέπει να περιλαμβάνουν όλους τους όρους που επιλέχτηκαν.

Για παράδειγμα, εάν πραγματοποιηθεί αναζήτηση με όρους *Ελλάδα* AND *Οικονομία*, τα αποτελέσματα πρέπει να περιλαμβάνουν και τους δύο όρους.

- **NOT**

Με τη χρήση αυτού του τελεστή τα αποτελέσματα του προκύπτουν πρέπει να περιλαμβάνουν μόνο τον έναν όρο.

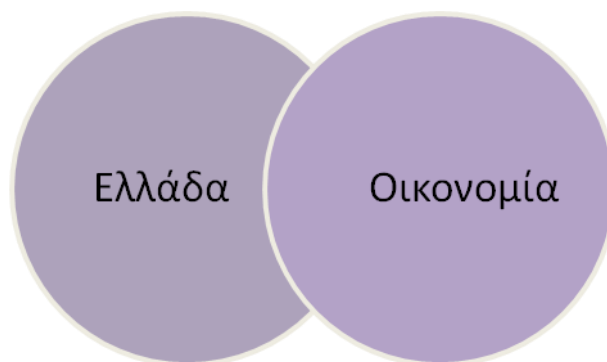
Για παράδειγμα, εάν πραγματοποιηθεί αναζήτηση με όρους *Ελλάδα* NOT *Οικονομία*, στα αποτελέσματα πρέπει να περιλαμβάνουν μόνο τον όρο *Ελλάδα*.

- **OR**

Με τη χρήση αυτού του τελεστή τα αποτελέσματα που προκύπτουν πρέπει να περιλαμβάνουν ένα από τους δύο όρους.

Για παράδειγμα, εάν πραγματοποιηθεί αναζήτηση με όρους *Ελλάδα OR Οικονομία*, στα αποτελέσματα πρέπει να περιλαμβάνουν είτε τον όρο Ελλάδα είτε τον όρο Οικονομία. Αυτή η αναζήτηση γίνεται κυρίως στις περιπτώσεις συνώνυμων λέξεων ή ίδιων νοηματικά όρων.

Οι παραπάνω τελεστές μπορούν, επίσης, να χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά μεταξύ τους για πιο σύνθετες σχέσεις όρων.

- Το σύμβολο της **αποκοπής (*)**.

Με τη χρήση του αστερίσκου προκύπτουν αποτελέσματα παράγωγων λέξεων, λέξεων στη γενικό ή στο πληθυντικό αριθμό.

Για παράδειγμα, αναζητώντας με **Bank*** ανακτάμε και **Banker, Banking** κ.λπ.

- Τα **εισαγωγικά (")**.

Με τη χρήση των διπλών εισαγωγικών σε μια φράση προκύπτουν αποτελέσματα που περιέχουν αυτούσια τη φράση.

Για παράδειγμα, βάζοντας εισαγωγικά στη φράση **“Ευρωπαϊκή Ένωση”** αντί του απλού *Ευρωπαϊκή Ένωση* προκύπτουν αποτελέσματα που εμπεριέχουν και τις δύο λέξεις.

- Το σύμβολο του **Λατινικού ερωτηματικού (?)**.

Με τη χρήση του ερωτηματικού για αντικατάσταση κάποιου γράμματος προκύπτουν αποτελέσματα που εμπεριέχουν όρους με ενδεχομένως άγνωστη ή διαφορετική ορθογραφία.

Για παράδειγμα, αντικατάσταση χαρακτήρων **Organi?e** για **Organize** και **Organise**.

6. Καταγράψτε και οργανώστε τις πηγές που θα χρησιμοποιήσετε στην εργασία σας

Κατά τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας ή έρευνας επιβάλλεται η χρήση πληροφοριών και η παράθεση αποσπασμάτων από έργα προηγούμενων συγγραφέων για την τεκμηρίωση των στοιχείων και των λεγομένων του συγγραφέα της. Οι πηγές αυτές που χρησιμοποιήθηκαν από το συγγραφέα ονομάζονται βιβλιογραφικές παραπομπές (in text citations) και βιβλιογραφικές

αναφορές (references) και για ερευνητικούς και λόγους δεοντολογίας πρέπει να αναφέρεται άλλοτε μέσα στο κείμενο αλλά σίγουρα πρέπει να παρατίθεται στο τέλος της εργασίας, κάτω από τον τίτλο "Βιβλιογραφία" με τα πλήρη στοιχεία της. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται τη λογοκλοπή (plagiarism) και παράλληλα ο αναγνώστης της εργασίας έχει τη δυνατότητα να επαληθεύσει τα όσα γράφονται στην εργασία ή έρευνα¹.

7. Αξιολογήστε τις πηγές σας βάσει κατάλληλων εργαλείων

Όλα τα βιβλία και το υπόλοιπο υλικό που υπάρχει στη βιβλιοθήκη μέχρι να φτάσουν στους χρήστες έχουν αξιολογηθεί με κριτήριο την καταλληλότητά τους και την επιστημονική τους επάρκεια. Όμως, ο φοιτητής και γενικά οι χρήστες της βιβλιοθήκης για την εκπόνηση μιας εργασίας/έρευνας είναι αναγκαίο κάθε φορά να αξιολογεί και να επιλέγει το κατάλληλο υλικό που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του².

¹ Περισσότερες πληροφορίες για τη σύνταξη της Βιβλιογραφίας και των αναφορών βλέπε στο Μάθημα 4.

² Περισσότερες πληροφορίες για την Αξιολόγηση των πηγών βλέπε στο Μάθημα 5.

Βιβλιογραφία

Δημητρόπουλος, Ε., (2004). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Έλλην.

Θεοφιλίδης, Χρ., (2002). *Η συγγραφή επιστημονικής εργασίας: από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Γ. Δαρδανός.

Παρασκευόπουλος, Ι. Ν., (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: [χ.ό.].

Allan, B., (2003). *Supporting research students*. London: Facet.

Howard, K., Sharp, J., (1996). *Η επιστημονική μελέτη: οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών*. Αθήνα: Gutenberg.

Περισσότερες πληροφορίες

- Writing Center, The University of North Carolina at Chapel Hill, <https://writingcenter.unc.edu/handouts/>
- Center for Writing Studies, University of Illinois at Urbana-Champaign, <http://www.cws.illinois.edu/workshop/writers/tips/thesis>